

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 19 lutego 2014 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt III C 687/13, Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi zasądził od pozwanego Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B. na rzecz powódki L. K. kwotę 14.396,72 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 16 marca 2013 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 3.137,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższy wyrok oparty został o następujące ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego:

Mąż powódki – B. K. – zawarł z pozwanym umowę o prowadzenie rachunku bankowego. Pomiędzy B. K. a L. K. istniała wspólność majątkowa małżeńska. B. K. zmarł w dniu 30 września 2012 roku. W chwili śmierci B. K. na rachunku bankowym była zgromadzona kwota 57.587,76 zł. Aktem poświadczenia dziedziczenia z dnia 29 października 2012 roku stwierdzono, że spadek po B. K. nabyła żona L. K. i siostra J. K. w 1/2 części spadku każda z nich. Pismem z dnia 31 października 2012 roku powódka poinformowała pozwanego o śmierci męża. Poinformowała go również, że środki zgromadzone na rachunku bankowym są objęte wspólnością majątkową małżeńską. Wskazała, iż konsekwencją tego jest to, że 50% środków stanowi jej własność, zaś pozostała część stanowi współwłasność spadkobierców zmarłego. Pismo zostało doręczone pozwanemu w dniu 27 listopada 2014 roku. W piśmie doręczonym pozwanemu w dniu 6 grudnia 2012 roku powódka, powołując się na sporządzony akt poświadczenia dziedziczenia, wniosła o przelanie 75 % środków zgromadzonych na rachunku bankowym męża na wskazany przez nią rachunek bankowy. Pismem z dnia 27 grudnia 2014 roku J. K. wezwała pozwanego do zwrotu środków zgromadzonych na rachunku bankowym przez B. K.. W treści pisma powołała się na sporządzony akt poświadczenia dziedziczenia po nim. Wskazała również, że z podobnym roszczeniem wystąpiła żona zmarłego. W dniu 9 stycznia 2013 roku powódka otrzymała od pozwanego przelew na kwotę 28.793,44 zł. Pismem z dnia 11 lutego 2013 roku powódka złożyła reklamację pozwanemu. Wskazała, że dokonana na jej rzecz wypłata została pomniejszona o należną jej kwotę 14.396,72 zł. W odpowiedzi na powyższe pismo pozwany poinformowała powódkę, że dokonując wypłaty środków (w razie śmierci posiadacza rachunku) wyłącznie na podstawie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, aktu poświadczenia dziedziczenia, postanowienia sądu o dziale spadku lub zgodnego oświadczenia wszystkich spadkobierców o podziale sum na rachunku. Poinformował jednocześnie, że nie bierze pod uwagę wspólności majątkowej małżeńskiej. Pismem z dnia 12 marca 2013 roku powódka wezwała pozwanego do zwrotu kwoty 14.396,72 zł w terminie do 15 marca 2013 roku.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy ocenił, iż środki zgromadzone na rachunku stanowiły przedmiot wspólności majątkowej małżeńskiej powódki i jej zmarłego męża. Przy takim założeniu oraz uwzględniając porządek dziedziczenia ustawowego Sąd I Instancji uznał, że powódka była w 3/4 właścicielem środków zgromadzonych na rachunku zaś J. K. w 1/4. A zatem powódka nie otrzymała kwoty 14.396,72 zł wypłaconych przez pozwanego J. K.. Sąd Rejonowy ocenił, że odpowiedzialność za ten stan rzeczy na podstawie art. 415 kc ponosi pozwany bank. Sąd wskazał, że można pozwanemu postawić zarzut winy, gdyż spełnił świadczenie na rzecz J. K. mając pełną wiedzę co do tego, że opisana powyżej kwota nie stanowi jej własności. Sąd Rejonowy podkreślił, że do pozwanego, jako do profesjonalisty stosować należy miernik należytej staranności zawarty w treści art. 355 par 2 kc. Sąd I Instancji wywiódł, iż w przypadku jakichkolwiek wątpliwości co do własności środków zgromadzonych na rachunku bank winien podjąć działania zmierzające do wyjaśnienia tej okoliczności, mógł także ograniczyć się do przekazania środków do depozytu sądowego z uwagi na wątpliwości co do osoby wierzyciela.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł pozwany, zaskarżając wyrok w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. naruszenie prawa procesowego mające wpływ na rozstrzygnięcie Sądu tj:

- a) art. 233 § 1 kpc to jest przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów poprzez uznanie za udowodnione, że środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym B. K. pochodziły z wynagrodzenia za pracę zmarłego;
- b) art. 231 kpc poprzez przyjęcie za udowodnione, że środki zgromadzone na rachunku bankowym zmarłego B. K. stanowiły przedmiot wspólności majątkowej małżeńskiej powódki i jej zmarłego męża;
- c) art. 567 w zw. 680 i nast. kpc poprzez orzeczenie o podziale majątku spadkowego i majątku dorobkowego to jest środków na rachunku bankowym zmarłego B. K. w postępowaniu o zapłatę;

2. naruszenie prawa materialnego mające wpływ na rozstrzygnięcie Sądu, tj.:

- a) niewłaściwe zastosowanie art. 415 kc poprzez przyjęcie, iż pozwany ponosi winę z tytułu wypłaty J. K. środków pieniężnych dochodzonych roszczeniem przez L. K.,
- b) niezastosowanie art. 55 – 57 Prawa Bankowego oraz art. 922 kc poprzez przyjęcie, że zobowiązany był wypłacić połowę środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku zmarłego B. K..

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Skarżący zgłosił także wniosek dowodowy w postaci dowodu z dokumentu – polecenia przelewu z dnia 31 maja 2011 roku i wydruku z systemu bankowego konta zmarłego B. K. na okoliczność, iż środki na rachunku bankowym zmarłego pochodziły z jednorazowej wpłaty.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o oddalenie apelacji w całości oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

W zakresie ustalonym przez Sąd I instancji, Sąd Okręgowy podzielił i przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego, z tym że wymagają one uzupełnienia.

Sąd Okręgowy dodatkowo ustalił co następuje:

Zgodnie z § 35 ust 4 Regulaminu otwierania i prowadzenia rachunków dla osób fizycznych w Banku (...) SA w przypadku jeżeli posiadacz nie wskazał w dyspozycji na wypadek śmierci osób uprawnionych, o których mowa w ust. 1 niniejszego paragrafu, wypłata salda rachunku dokonywana jest przez bank na rzecz spadkobierców posiadacza po przedłożeniu:

1. prawomocnego (zaopatrzonego w klauzulę prawomocności) postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku;
2. postanowienia sądu o dziale spadku lub zgodnego oświadczenia wszystkich spadkobierców o podziale sum ulokowanych na rachunku;
3. aktu poświadczenia dziedziczenia wraz z informacją o zarejestrowaniu go w rejestrze aktów poświadczenia dziedziczenia. (wyciąg z regulaminu k. 13, 14)

Pismo J. K. złożone zostało 27 grudnia 2012 roku w placówce w B., zaś wpłynęło do palcówki pozwanego Banku w Ł. w dniu 18 stycznia 2013 roku. (pismo k. 45)

Kwota 28.793,88 zł została wypłacona J. K. w dniu 31 stycznia 2013 roku. (dowód przelewu k. 41)

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja jako zasadna, zasługiwała na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności odnieść należy się do zarzutu naruszenia prawa procesowego poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów – art. 233 § 1 kpc oraz art. 231 kpc.

Zdaniem Sądu Okręgowego powyższy zarzut jest trafny.

Należy podkreślić, iż w uzasadnieniu Sądu Rejonowego w istocie brak jest ustaleń faktycznych pozwalających na przyjęcie, że środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym stanowiły przedmiot wspólności majątkowej małżeńskiej. Dopiero w treści rozważań Sąd uzasadnia, iż wywodzi powyższy wniosek z faktu pozostawania powódki i jej zmarłego męża w ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej oraz z zeznań świadków i przesłuchania powódki. Sąd I instancji nie wskazuje, zeznania których świadków ma na myśli i którym daje przymiot wiarygodności, a którym zeznaniom tego przymiotu odmawia. Tymczasem w sprawie w charakterze świadków przesłuchane zostały jedynie E. W. i J. K.. Przy czym świadek E. W. zeznała na k. 88, iż są to jej przypuszczenia i informacje od powódki. Natomiast J. K. zeznawała, iż pieniądze na rachunkach bankowych były (własnością) jej brata, z zarobków brata a być może ze spadku po rodzicach. Zeznała również, że godziła się na podział na podstawie aktu notarialnego.

Słuszny jest zatem zarzut skarżącego, iż Sąd Rejonowy nie ocenił właściwie wiarygodności tych zeznań w świetle interesów majątkowych i powiązań rodzinnych osób składających zeznania oraz widocznego braku znajomości przez nich stanu faktycznego.

Sąd drugiej instancji mając nie tylko uprawnienie, ale wręcz obowiązek rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału, dokonał jego własnej, samodzielnej i swobodnej oceny.

Najistotniejsze skutki pociąga za sobą naruszenie przez Sąd Rejonowy przepisów art. 567 kpc w zw. z art. 680 i następnymi kpc. W pełni zasadny jest bowiem zarzut, iż w przedmiotowej sprawie – przy braku zgodnego stanowiska spadkobierców - Sąd nie był władny czynić ustaleń faktycznych dotyczących okoliczności, które powinny zostać przesądzone w sprawie o podział majątku i dział spadku.

Z tych względów na oddalenie zasługiwał wniosek pozwanego o przeprowadzenie dowodu z dokumentu - z dokumentu polecenia przelewu z dnia 31 maja 2011 roku i wydruku z systemu bankowego, jako nie mający znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Konkludując, zdaniem Sądu Okręgowego, ocena, iż środki pieniężne stanowiły majątek wspólny powódki i B. K. jest nieuprawniona.

Zasadny jest również zarzut niewłaściwego zastosowania art. 415 kc. Przepis ten stanowi podstawę odpowiedzialności deliktowej, podczas gdy ewentualna odpowiedzialność pozwanego wynikać może jedynie z zawartego ze zmarłym B. K. kontraktu (art. 471 kc).

Sąd Rejonowy w ogóle nie poczynił ustaleń odnośnie treści regulaminu otwierania i prowadzenia rachunków dla osób fizycznych. Co za tym idzie nie rozważył, czy pozwany postąpił zgodnie z regulaminem, czy też go naruszył.

W tym miejscu wskazać należy, iż prawo bankowe w art. 55 i 56 nie reguluje kwestii, na jakich dokumentach bank powinien opierać się podejmując decyzję o wysokości kwot wypłacanych spadkobiercom. Z tych względów odwołać należy się do treści umowy tj. regulaminu. Zapis § 35 ust. 4 regulaminu jest o tyle nieścisły, że brak jest wskazania czy warunki wymienione w pkt 1 – 3 powinny wystąpić łącznie czy też oddzielnie. Z całą pewnością nie jest dopuszczalne jednoczesne przedstawienie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku (pkt 1) i aktu poświadczenia dziedziczenia, co prowadzić może do wniosku, że każdy z dokumentów wymienionych w § 35 ust. 4 stanowić może samodzielną podstawę wypłaty salda rachunku.

W ocenie Sądu Okręgowego błędne jest przyjęcie przez Sąd I instancji, iż treść pisma J. K. datowanego na 27 grudnia 2012 roku wskazuje na zgodny wniosek spadkobierców o podziale sumy zgromadzonej na rachunku bankowym. O ile powódka jednoznacznie wskazuje, że domaga się 75 % zgromadzonych środków, o tyle J. K. nie wskazuje udziału,

którego się domaga. Pisze jedynie o „należnych jej środkach z tytułu spadku poświadczonego aktem notarialnym” oraz wskazuje, że żona zmarłego złożyła pismo, do którego załączyła wszelkie dokumenty. Treść powyższych pism nie wskazuje zatem na zgodne oświadczenie o sposobie podziału, szczególnie, że złożone zostały w innych oddziałach banku i innych miastach. Nie wiadomo zatem, czy J. K. знаła treść żądań powódki. Bezspornym i oczywistym jest także fakt, że strony nie dysponowały postanowieniem o dziale spadku. A zatem w braku zgodnego oświadczenia spadkobierców pozwany co do sposobu podziału pozwany – zależnie od sposobu interpretacji treści regulaminu – albo powinien wstrzymać się z wypłatą jakiegokolwiek kwoty, lub - jak też uczynił – oprzeć się na udziałach wynikających z treści aktu poświadczenia dziedziczenia.

A zatem rozważyć należało, czy pozwany bank powinien odpowiadać na podstawie art. 471 kc.

Zdaniem Sądu Okręgowego odpowiedź jest negatywna.

Powództwo w niniejszej sprawie jest bowiem co najmniej przedwczesne. Nie doszło bowiem do wyrządzenia szkody w majątku powódki. Powódka powinna bowiem dochodzić swych roszczeń w pierwszym rzędzie od drugiej spadkobierczyni. A w razie kwestionowania przez drugiego spadkobiercę źródła pochodzenia środków pieniężnych z majątku wspólnego, wytoczyć postępowanie o podział majątku wspólnego i dziale spadku. Jest to jedynie postępowanie pozwalające dokonać podziału aktywów majątku spadkowego, w tym środków z przedmiotowego rachunku bankowego. Ewentualna szkoda wystąpić może dopiero po przesądzeniu charakteru środków zgromadzonych na rachunku bankowym i w razie braku możliwości zaspokojenia się z majątku drugiego spadkobiercy.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy na zasadzie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił powództwo.

W rezultacie pozwany wygrał sprawę, a zatem na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc przysługiwał mu zwrot kosztów procesu przez sądem I instancji, na które złożyły się wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 2.400 zł wynikającej z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tj. Dz. U. 2013 r. poz. 490) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł.

O kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd orzekł zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Na koszty postępowania apelacyjnego złożyła się opłata od apelacji w wysokości 720 zł oraz kwota 1.200 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika, ustalona na podstawie § 12 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 4 ust. 2 w zw. z § 6 pkt 5 powołanego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych (...).